

Verbinding en betrokkenheid

Burgerinitiatief de Warren 2019

Een initiatief van *De Warren natuurlijk groen*

Plannen voor de Warren

12 augustus 2020

Samenvatting

De actiegroep *De Warren natuurlijk groen* heeft zich omgevormd en verbreed tot de burgerinitiatiefgroep *De Warren natuurlijk groen*. Zij streeft naar behoud van het waardevolle cultuurlandschap ter plekke met een beperkte vorm van herinrichting en herbestemming van de Warren (aanvankelijk bedoeld voor een nieuwbouwwijk), waar blijvend wordt geboerd, waar boeren en burgers nader tot elkaar komen en waar een groene parel voor de gemeente en voor Burgum wordt gerealiseerd. Verbinding en betrokkenheid (letterlijk en figuurlijk) zijn daarbij het motto. Westelijk van de Langelaan is de insteek gericht op extensiever boeren met een opwaardering van de natuur en deels educatief medegebruik (struinpadij; begeleide excursies). Oostelijk van de Langelaan wordt gefocust op een streek (groente- en fruit) tuin als een vorm van gemeenschapslandbouw, ontmoetingsplek voor jong en oud met een bescheiden onderkomen annex natuurvoedingsmiddelenwinkel met vooral streekproducten.

1. Achtergrond

De gemeente Tytsjerksteradiel heeft in 2008 en 2010 circa 50 hectare grond in het buitengebied ten westen van Burgum in eigendom verkregen met als beoogd doel hier woningbouw te realiseren. Deze grond, met agrarische bestemming, maakt onderdeel uit van het coulisselandschap op zand, dat overgaat in een open veenweidegebied en grenst aan het open vaarwater van de Wide Ie met een zoom van brede rietkragen. De noordzijde van de Wide Ie waaraan deze grond grenst, is opgenomen in de Ecologische Hoofd Structuur (EHS-zone) 'buiten' annex onderdeel van het Nationaal Natuur Netwerk. In het plangebied zijn twee pingo-ruïnes met aangrenzend grasland aanwezig die in eigendom zijn van natuurorganisatie It Fryske Gea. Langs de Flappevaart ligt de Sluiterspoel, grenzend aan het plangebied.

Overzicht van het plangebied ten westen van de Sintrale As en ten noorden van de Wide Ie. Een bestand met bodem- hoogte, veendikte- en peilenkaart van dit gebied is beschikbaar. In de bijlage zijn die kaartbeelden kort gekarakteriseerd.

Na het verkrijgen van eigendom heeft de gemeente met een aantal betrokkenen het plan 'Visie Waterfront Burgum' ontwikkeld om invulling te geven aan een nieuwe bestemming voor dit gebied. Het plan omvatte circa 350 woningen in het midden en dure segment. Er zou begonnen worden met een eerste fase van 150 woningen. Het eindplaatje zou kunnen uitgroeien tot een nieuwbouwwijk met maximaal 500 woningen. Door de economische recessie die volgde is het plan tijdelijk in de ijskast gezet. Na het aantrekken van de economie en het verstrijken der jaren is er in 2017/2018 door B&W nieuw leven in de plannen geblazen. Gezien onder meer bijzondere landschappelijke en natuurwaarden van het gebied (zie **bijlage 1**), vanwege argumenten van wensen voor passende woningbouw en vanwege de behoefte de grond merendeels te behouden voor extensivering van de (grondgebonden) landbouw, is door enkele belangenorganisaties en een groot aantal inwoners van de gemeente bezwaar aangetekend tegen de woningbouwplannen. Op 4 juli 2019 heeft de gemeenteraad van Tytsjerksteradiel besloten af te zien van het voornemen om in het gebied ten westen van Burgum woningbouw te plegen. Daarmee verviel het gehele woningbouwplan. Op 25 juni 2020 heeft de Raad in overgrote meerderheid nog eens herbevestigd dat er ten westen van de Sintrale As geen nieuwbouwhuizen zullen worden gebouwd. De huidige (oude) overwegend agrarische bestemming blijft nu in principe gehandhaafd. Dit gebied is van grote waarde; niet alleen de combinatie van drie belangrijke landschapstypen (houtsingels/coulissen van de Wâlden, open veenweidelandschap en open water van meren en plassen, zoals beschreven in het in opdracht van de gemeente opgestelde rapport *Ecologisch ontwikkelingsplan Tytsjerksteradiel 2009*), ook de grotendeels nog ongeschondenheid van de bodem (ondergrond) en de ligging vlak bij Burgum zijn relevant.

"It moat hjir net tefolle op it Westen begjinne te lyken. Minsken komme hjir no hinne, omdat hjir libbensromte en natoer is. Der moatte wy foar ússels en ús neiteam net ferprutse. Ik ha pakesizzers en dan sjocht men wolris oars tsjin de dingen oan. Wy moatte der goed oer neitinke wat wy us bern neilitte yn de takomst".

Wijlen Burgemeester Mulder van Tytsjerksteradiel in zijn nieuwjaarstoespraak, 6 januari 1995.

2. Doelstelling

De Actiegroep *De Warren natuurlijk groen* heeft het initiatief genomen om - in overleg met de gemeente - middels een burgerinitiatief (zie **bijlage 2**) ideeën en voorstellen aan te dragen om de Warren een meerwaarde te geven, passend in deze tijd van zorgen over merkbare klimaatverandering, discussies over behoud van het laagveen, initiatieven om bodemdaling door veenoxidatie te remmen, zorgen over de teruglopende weidevogelstand, achteruitgang van de biodiversiteit, aantasting van het landschap en streven naar een meer natuurinclusieve en grondgebonden landbouw. Actueel is de stikstofproblematiek, waarbij landelijk de emissie (van vooral nitraat en ammoniak) sterk teruggebracht moet worden.

Naast deze voor het agrarisch buitengebied breed geldende relevante ontwikkelingen zijn er ook her en der projecten voor gezonder leven, verblijven in het groen, dorps (groente en fruit) tuinen, plukbossen en allerlei vormen van gemeenschapslandbouw, waaronder 'herenboeren'. Burgum mist een streekgroente- en fruittuin, alsmede deze andere aspecten van groen gezond eten (van eigen bodem), recreëren en ervaren. Invulling van deze hiaten is prima te combineren met de plannen voor de Warren, zowel qua ligging als qua beoogde functievervulling. *De Warren natuurlijk groen* neemt deze aanvullende aspecten mee in dit burgerinitiatief.

Gelijker tijd hebben zich 'nieuwe' partners bij dit burgerinitiatief aangesloten, waaronder It Fryske Gea (IFG), Landschapsbeheer Friesland (LF), Fûgelwacht Burgum e.o., Noardlike Fryske Wâlden (NFW), de Friese Milieufederatie (FMF), Niemand aan de Zijlijn (NadZ), de Stichting Karakteristiek Tytsjerksteradiel, Doarpswurk (vanuit de Friese Burgertop), Platform Friese Rassen en Gewassen, en de eigenaar van de Sluiterspoel. Vele omwonenden, overige inwoners van de gemeente en producenten van streekproducten steunen dit initiatief. In **bijlage 3** zijn van een aantal betrokken organisaties teksten opgenomen, hoe zij hun rol en plek zien bij (realisatie van) dit burgerinitiatief. Met deze ondersteunende organisaties ontstaat er naast de *initiatiefgroep* een breed platform, dat het burgerinitiatief draagt. Een plan van velen voor velen.

Sluiterspoel op de achtergrond (foto Romkje de Hoop).

3. Het plan

Onze gezamenlijke voorstellen voor dit gebied zijn gericht op:

- Behoud en versterking van het landschap.
- Extensivering van het landbouwkundig gebruik.
- Streven naar permanent (kruidenrijker) grasland met minder vaak vernieuwen van de graszode en op termijn uitsluiten van (diep)ploegen en beperken van maasteelt.
- Beperkte hogere grondwaterstanden (peilen), waar mogelijk in combinatie met verbrede sloten met flauwe taluds en waar het meest passend plas-dras plekken. Vooral het zuidwestelijk gedeelte van het plangebied leent zich daarvoor. Dat is nu nog het beste weidevogelgebied. 'Water is the key'.
- Het gebruik van glyfosaat en neonicotinoïden niet langer toe te staan; het gebruik van andere bestrijdingsmiddelen te ontraden en waar mogelijk te verbieden.
- Aaneen verbinden (met ecologische corridors) en waar mogelijk iets vergroten van de natuurencaves (dobben). Realiseren en versterken van bijenlinten en vliegroutes met geleidestroken voor vlinders, libellen en vleermuizen.
- Herstel landschappelijke elementen en optimalisatie van gefaseerd (groot) onderhoud van de houtsingels en houtopstanden.
- Het inrichten van een educatieve route (voor excursies onder begeleiding) in samenwerking met de gemeente, de pachters/eigenaren, It Fryske Gea en de Friese Bond van Vogelwachten, waarbij kinderen en volwassenen op een interactieve wijze kennis maken met het veelzijdige landschap, haar oorsprong en biotopen. Daar waar dat kan zijn in deze route educatieve bezoeken aan de agrarische ondernemingen opgenomen die gebruik maken van grond in de Warren.
- Het gezamenlijk (met burgers en boeren) ontwikkelen van Community Supported Agriculture (CSA).
- Verkooppunt van biologische en agrarische (eco/streek)producten in een nog te realiseren opstal in het gebied direct ten oosten van de Langelaan in combinatie met een (circulair en ten minste energieneutraal te bouwen) buitenplaats, annex ontmoetings- en doe-plek; een bewustwordingsplek: 'Túnskuorre Monniken Hôf.
- Mensen die aan de zogenaamde 'zijlijn' zijn terechtgekomen mee te laten doen door ze zinvol bezig te laten zijn, waarmee zij de tijd krijgen om zelfvertrouwen te ontwikkelen. Letterlijk 'aarden' in een combinatie van werk en opleiding.
- Ook voor senioren, bijvoorbeeld vanuit Berchhiem, biedt een bezoek aan deze ontmoetingsplek rust, ontspanning en herkenning, vooral als ook oude Friese rassen en gewassen worden geteeld.

Let wel:

- Om deze doelstellingen te realiseren is uitgifte van de gronden in meerjarige pacht van minimaal 10 tot 15 jaar, erfpacht en/of deels verkoop aan enkele aangrenzende agrarische ondernemers een voorwaarde.

De Warren vanaf Gaestmabuorren met het open veenweidegebied rechts en het coulisselandschap links op de achtergrond.

4. Community Supported Agriculture

Binnen bovengenoemde doelstellingen voor het totale projectgebied ziet de burgerinitiatiefgroep mogelijkheden voor een vorm van Community Supported Agriculture (CSA <https://csanetwerk.nl/>) ofwel gemeenschapslandbouw. Er zijn op dit moment landelijk al een aantal initiatieven in evenzoveel vormen (zie **bijlage 4**). Te denken valt aan een streek (groente en fruit) tuin, een plukbos of een Heerenboeren project. Heerenboeren (www.heerenboeren.nl) is een landelijk beproefd, bewezen en financieel haalbaar model, dat ook hier uitgerold zou kunnen worden. Zie ook www.ushof.nl of www.destreekboer.nl voor andere concepten; er zijn er vele. Met name de mate waarop eigendom en productie al of niet zijn gescheiden, is van invloed op de vormgeving en uitwerking van dergelijke projecten. Initiatieven op dit gebied vallen niet los te zien van de natuurinclusieve grondgebonden landbouw in de rest van het gebied. Het is de bedoeling dat – naast ter plekke voortgebrachte producten – ook duurzaam geteelde producten van tuinderijen elders in de gemeente, maar ook bijvoorbeeld melk, kaas, vlees en vis, vanuit hier gedistribueerd kunnen worden. Beide kunnen elkaar op verschillende vlakken aanvullen en versterken. Er hebben zich al enkele geïnteresseerden gemeld, die de bedrijfsvoering van een dergelijke onderneming op zich willen nemen. Naast (particuliere) deelname in en lidmaatschap van zo'n bedrijf zal de tuin ook voor minder draagkrachtigen open staan. Een mogelijkheid daartoe is een vorm van een voedselbank (van aldaar verhandelde producten) in combinatie met het beschikbaar stellen van 'tienden' van de oogst, zoals dat reeds in Bijbelse tijden van Mozes gebruikelijk was. Tien procent van de opbrengsten, een tiende gedeelte van de oogst was bestemd voor de armen, vreemdelingen, de weduwen en wezen. Dat 'alternatief belastingstelsel van tienden' voor de aanbieders en leveranciers van producten sluit goed aan bij het ideaal van dit project en kan van meet af aan worden ingevoerd.

Westelijk van de Langelaan zal vanuit een viertal boerenbedrijven, ondersteund en begeleid door de Noordlike Fryske Wâlden, gezamenlijk invulling gegeven worden aan een meer duurzame, grondgebonden kringlooplandbouw. Onderlinge afspraken over beweiding, maaidata en terreinbeheer staan garant voor een inspanningsverplichting de gestelde doelen na te streven. Oostelijk van de Langelaan zal de gemeenschapslandbouw naar verwachting rendabel en selfsupporting gaan draaien. Wel zal in de start- en aanloopfase ondersteuning nodig zijn, waarbij gestreefd wordt daar de juiste subsidiepotjes voor aan te kunnen spreken.

Mozaïekbeheer

In het plangebied De Warren komen, zoals bekend, drie landschapstypen bij elkaar, te weten het coulisselandschap, het veenweidelandschap en de brede rietzone aan en het open water van de Wijde Ee. Daarnaast is de ondergrond in het plangebied vrijwel ongeschonden. Dit alles tezamen met de drie aanwezige dobben (pingoruïnes) in het plangebied maakt het tot een uitdaging om door middel van een aangepast agrarisch beheer en gebruik de al aanwezige natuurwaarden te versterken. Op dit moment zijn de agrarische ondernemers Westra, Geerligts, Hooiveld en Bakker actief in De Warren waar zij grond in eigendom en/of gebruik hebben. In samenwerking met de Noordlike Fryske Wâlden zal de inspanning erop gericht zijn om te zorgen voor (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer, waarbij de inzet behoud van dit bijzondere landschap en de boerenlandvogels is. Deze vier ondernemers

hebben hierbij het volgende voor ogen. In zijn algemeenheid wordt gestreefd naar een evenwichtige biotoop van zowel het bodemleven als het leven in het oppervlaktewater. Dit kan worden gerealiseerd door beperkte hogere grondwaterstanden (peilen), waar mogelijk in combinatie met verbrede sloten met flauwe taluds en waar het meest passend plas-dras plekken. Vooral het zuidwestelijk gedeelte van het plangebied leent zich daarvoor. Het biedt de mogelijkheid om natte verbindingzones te realiseren met de in het gebied aanwezige dobben van It Fryske Gea. Daarnaast is de inspanning van dit collectief erop gericht om een kruidenrijker grasland te realiseren en alleen gebruik te maken van natuurlijke meststoffen, waarbij mestvrije stroken van drie tot vier meter vanaf de slootkanten de kwaliteit van het oppervlaktewater zullen verbeteren. De vier ondernemers stemmen het maaien en beweiden op elkaar af in zogenaamd mozaïekbeheer. Dit laatste bevordert het leefklimaat en beschikbaarheid van insecten en overig bodemleven en hiermee dat van de kuikens van de boerenlandvogels. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen zal niet weide-breed worden toegepast, maar alleen daar waar plaatselijk nog nodig.

Uitgangspunt is dus dat de bedrijfsvoering van zowel plan west als plan oost financieel sluitend kan plaatsvinden. Voor de versterking van de landschappelijke en natuurwaarden en het educatieve programma zal een beroep worden gedaan op subsidies en bijdragen, die voor dit doel beschikbaar zijn, evenals op vrijwilligers en betrokken burgers. De basisinvesteringen - het bedrijfsgebouw en de inrichting van de tuinderij - zullen apart gefinancierd moeten worden. Gezien de relatief bescheiden omvang daarvan en de verwachting dat de exploitatie positief zal zijn, moet dit op te brengen zijn. Van de gemeente wordt medewerking gevraagd op de infrastructurele aspecten, zoals eventuele aanpassingen op toegangswegen en parkeergelegenheid. Zo zou vanuit het Wetter- en Willepark een verhard voet- en fietspad over de kade naar de gedachte locatie voor het bedrijfsgebouw een mooie route zijn, die het gemotoriseerd verkeer (over de Gaestmabuorren) mijdt.

De Koning spreekt met betrokkenen en bestuursleden van een aantal Herenboerderijen over het managen van het bedrijf, de wisselwerking tussen de leden en de boer en de sociale cohesie. Beeld: © RVD

Dit geheel van vorenstaande ideeën en plannen sluit haast naadloos aan op passages uit de brief van de gemeente T-diel d.d.11-12-2019 aan de provincie Fryslân inzake Zienswijze Provinciale Omgevingsvisie. Daarin wordt gesproken over ‘inbreng en initiatieven vanuit de samenleving’, gewezen op het belang van ‘biodiversiteit, leefbaarheid/gezondheid en klimaatadaptatie’, ‘eigenheid van het kleinschalig cultuurlandschap’ en ‘blue zone’. Ook sluiten onze plannen goed aan bij diverse passages uit het coalitieakkoord 2018-2022 ‘Duorsum Oparbeidzje’.

NATUUR(LIJK)

“De zomer komt eraan. We trekken er meer op uit. Er zal gelukkig veel gerecreëerd worden in onze prachtige omgeving. Zelf stap ik regelmatig op de fiets voor een rondje. Heerlijk genieten van het coulisselandschap, de Wâlden, de uitgestrektheid van het Bûtenffjild en de prachtige Trynwâlden. Ik gun iedereen deze mooie ruimte”.

Burgemeester Jeroen Gebben, Actief 24 juni 2020. Passage uit zijn column over het verloop van de coronacrisis.

5. Achtergrond Blue Zone en Omgevingsvisie

Tijdens de stedenbouwkundige presentatie van het te ontwikkelen buurtschap de Warren is gesproken over duurzaamheid en circulariteit. Uitgangspunten waren kenmerken van de zogenaamde Blue Zone. Dezelfde kenmerken vormen de basis voor het voorstel waar de Friese Burgertop 2019 mee gekomen is richting de Provincie.

Blue Zones:

- Beweeg natuurlijk: geen sportschool, maar leven in een omgeving die stimuleert om te bewegen zonder erbij na te denken.
- Ken je doel: weet waarvoor je 's ochtends wakker wilt worden. Het hebben van een doel kan zeven jaar extra levensverwachting opleveren.
- Zo min mogelijk stress: neem dagelijks tijd voor ontspanning.
- De 80%-regel: verlaag je calorie-inname met 20%.
- Plantaardig voedsel: zelf verbouwen, vooral bonen horen bij de dagelijkse voeding van de meeste honderdjarigen.
- Gelijkgestemden: behoren tot een groep waarmee regelmatig wordt samengekomen, heeft een positieve invloed op de gezondheid.
- Familie: stel familie en geliefden op de eerste plaats.
- Vriendenkring: goede vriendenkring en voldoende sociale contacten.

Als burgerinitiatiefgroep *De Warren natuurlijk groen* onderschrijven wij de onderstaande ambities, zoals deze opgenomen zijn in de Provinciale Omgevingsvisie (d.d. 19 september 2019).

Karakteristiek betekent dat we onze identiteit willen behouden. De Friese ruimte heeft een eigen karakter met onder andere terpen, de Wadden, het coulisselandschap. Die herkenbaarheid willen we behouden en gebruiken bij nieuwe plannen. Gezond betekent een goede kwaliteit van de bodem, het water en de lucht. We willen de provincie ook in een goede staat doorgeven aan toekomstige generaties. We willen vruchtbare landbouwgronden, kenmerkende natuurgebieden en veel verschillende soorten planten en dieren. We beschermen de rust, de stilte en het donker in delen van de gemeente en provincie.

Doel duurzame landbouw

De Friese landbouw moet in 2025 duurzaam en circulair zijn, zowel ecologisch als economisch. Innovatie en samenwerking in de keten zijn succesfactoren hiervoor. We willen de diversiteit van agrarische bedrijven behouden. Natuurlijke en sociale binding met de omgeving zijn belangrijk. Karakteristieken van het landschap zijn beleefbaar. De Friese landschapstypen en hun ontstaansgeschiedenis moeten herkenbaar blijven. We borgen de kernkwaliteiten van landschap en cultuurhistorie, zoals weergegeven in de provinciale nota Grutsk op 'e Romte. We stimuleren gemeenten en andere partijen hier samen met ons invulling aan te geven.

De Wide Ee is opgenomen in de EHS-zone 'buiten', die een schakel vormt met de Alde Feanen aan de zuidkant, via het Nieuwdiep met de Grote Wielen aan de noordwest kant en naar het oosten het Burgumermar. Tussen deze laatstgenoemde gebieden ligt de Wide Ie, die zich uitstrekt van Suwâld tot Burgum, het aangewezen gebied om in te passen in de omgevingsvisie van de provincie:

Natuur beschermen en ontwikkelen.

We zetten ons in voor de realisatie en bescherming van het natuurnetwerk. Voor de Natura 2000 gebieden realiseren we via beheerplannen natuurdoelen. Ook buiten het natuurnetwerk beschermen we de natuurkwaliteiten, met name in de agrarische gebieden. We stimuleren agrarisch natuurbeheer door boeren, met een accent op weidevogels. We willen dat de gebieden waar het echt stil is, ook echt stil blijven. En dat gebieden met volop duisternis, donker blijven.

6. Concrete plannen voor de Warren

- Het stimuleren van natuurinclusieve grondgebonden kringlooplandbouw.
- Een vorm van landbouw die de relatie tussen producent en consument verkleint en herstelt.
- Lokale voedselvoorziening op een duurzame manier in samenhang met educatie en gezamenlijk zinn. Met het vorige en dit punt wordt ook onze ecologische voetafdruk verkleind.
- Educatie en bewustwording op het gebied van natuur, duurzame biologische voedselproductie en gezondheid.
- Een ontmoetings- en doeplek, die zorgt voor verbinding tussen mensen van alle leeftijden en achtergronden.

- De streek als een groene parel op de kaart zetten wat betreft duurzaamheid en ecologische ontwikkeling.
- Herstel en behoud van het kleinschalige diverse landschap en biodiversiteit.
- Beschermen en behouden van rust, stilte en duisternis.
- Een mogelijkheid, een reëel perspectief bieden aan iedereen, die om wat voor reden dan ook aan de 'zijlijn' terecht zijn gekomen. Dit kan betekenen dat mensen die al geruime tijd niet meer 'meedoen' de tijd krijgen om opnieuw zelfvertrouwen te ontwikkelen; ritme en structuur op doen door zinvol bezig te zijn. Dit om vervolgens te kunnen vaststellen dat zij weer met plezier aan de slag gaan en er dus 'niemand aan de zijlijn' hoeft te staan.

"Als er niets gebeurt, moet er eerst iets gebeuren, voordat er iets gebeurt. Dus moet je iets laten gebeuren. En dat is logisch!" (Cruijffiaans).

Links: Zicht op de toekomstige streektuin gezien van de deels omgelegde Gaestmabuorren. Rechts: pad langs Wide Ie met aan de rechter/noordzijde de plek voor een werkschuur annex ontmoetingsgebouw.

Met een streekgroentetuin s.l. wordt een spraakmakend project in Tytsjerksteradiel (Burgum/Suwâld) gerealiseerd. Voor mensen met een groen hart en/of groen verstand en groene vingers (en dat worden er steeds meer) en voor toeristen/dagjesmensen kan het interessant worden om 'het te gaan zien, te volgen, en zich erdoor te laten inspireren'. Een parel in en voor de gemeente. Als locatie voor dit 'tuinproject' zien we het gebied direct ten westen van de Sintrale As tot aan de Langelaan. Door deze ligging vormt dit gebied letterlijk en figuurlijk een verbinding met de rest van de Warren. Een verdere concretisering en uitwerking van doelen, aanpak en resultaten zijn beschreven in **bijlage 5**. Specifieke kaarten waarin ruimtelijk is weergegeven hoe een en ander mogelijk is in te passen in het gebied tussen de Sintrale As en de Langelaan zijn separaat bijgevoegd als **bijlage 6 (a, b en c)**. Deze kaarten dienen slechts als voorbeeld van wat mogelijk is.

7. Resultaat

Een stabiele op de toekomstbestendige omgevings situatie realiseren waarbij de bovengenoemde doelstellingen voor de toekomst gewaarborgd zijn, zodat wij het plangebied -met een verantwoord gebruik- in een goede staat doorgeven aan toekomstige generaties. Betrokkenheid en verbinding met inwoners van Burgum en andere omliggende dorpen (Suwâld en Tytsjerk). Geleidelijke overgang (creëren en versterken) vanuit het Wetter- en Willepark via educatie, ontspannen en geaard 'werken' en voedseltuin ten oosten van de Langelaan naar het ongeschonden overwegend agrarisch gebruikslandschap ten westen van de Langelaan.

Lokale voedselproductie op een kleinschalige en biologische manier met een sterke betrokkenheid van de lokale bevolking. Te denken valt aan het verbouwen van groenten, een boomgaard, een voedselbos, klein vee, een imker, vis (bijvoorbeeld via het project 'wylde fryske iel') en schooltuinen. Distributie van de producten, samen met agrarische producten uit het totale project gebied en directe omgeving, vindt plaats in een opstal (túnskuorre *Monniken Hôf*) nabij het water. Dit is tevens de ontmoetingsplek waar verbinding in de breedte zin van het woord centraal staat. Een plek waar omwonenden elkaar ontmoeten en passanten even halthouden. Waar consument en voedselproducent elkaar ontmoeten. Start- en stoppunt voor fiets- en wandelroutes. Een plek waar educatie over voedselproductie, natuur en gezondheid plaatsvindt. We zien ook mogelijkheden voor dagbesteding en re-integratieprojecten, die deze plek gebruiken als uitvalsbasis en vertrouwde herkenningsplek.

Wat willen we niet

- Zonnepanelen op (landbouw)grond.
- Eenjarige of kortlopende pachtcontracten voor de agrarische boerenbedrijven.
- Woningbouw of andere bebouwingen/opstallen die het weidse karakter van het landschap aantasten. Overigens is dit in overeenstemming met een recent raadsbesluit om af te zien van nieuwbouw(wijk) ten westen van de Sintrale As.
- Monocultuur in het agrarische gedeelte.

Fasering

- Oktober 2019 - juli 2020 overleg met de agrarische ondernemers die de grond in het plangebied pachten van de gemeente. Idem overleg met de Fûgelwacht Burgum e.o., IFG, de FMF, en vele anderen¹.
- Op 26 februari 2020 presentatie van de plannen en ideeën (agrarische herbestemming/heroriëntatie met natuur- en reactiepoot alsmede de dorpstuin/streektuin/het buitenleven en horeca-activiteiten) aan de wethouder en de beleidsmedewerkers van de gemeente².
- Verdere bekendheid geven aan dit initiatief, zoals aan de politieke partijen³/gemeenteraad, mandaatverstrekkers een de (voormalige) actiegroep *De Warren natuurlijk groen*, media en pers, ed.
- Overleg voeren met relevante partijen, bedrijven en organisaties in de omgeving⁴.
- Het plan als een burgerinitiatief voorleggen aan de Raad (augustus 2020), waarna de Raad het met een taakstelling doorgeeft aan het College van B&W (september 2020).
- Vorming van een stichting – als gespreks- en overlegpartner voor de gemeente – waarin het platform *De Warren natuurlijk groen* ruim vertegenwoordigd is. In overleg aangevuld met derden, denk aan een of enkele andere overheden of organisaties, en al dan niet met een onafhankelijke voorzitter. Met deze stichting als basis kunnen enkele werkgroepen worden geformeerd voor planuitwerking ter voorbereiding van de uitvoering en realisatie van het plan. Deze planuitwerking in meer detail behelst onder meer het opstellen en bewaken van een financieel overzicht en kostenramingen (investeringen en exploitatie), vormgeving van beheer en onderhoud, nagaan en aanvragen subsidiemogelijkheden, betrokkenheid van bijvoorbeeld provincie en Wetterskip regelen en participatie door derden (inwoners, vrijwilligers, ed.).

8. Stichting *De Warren natuurlijk groen*

Afhankelijk van de inhoudelijke uitwerking, vormgeving en realisatie van dit burgerinitiatief voorzien wij een op te richten stichting⁵ die waakt over de opzet en bedoeling van dit initiatief. De stichting heeft ten doel zich in te zetten voor de realisatie van de plannen omschreven in het Burgerinitiatiefvoorstel *De Warren natuurlijk groen*, welke werd ingediend bij en toegelicht aan de Raad van de gemeente Tytsjerksteradiel en waarop de Raad in haar vergadering van 15 september 2020 een eerste besluit heeft genomen.

De stichting tracht haar doel onder meer, doch niet exclusief, te bereiken door:

- het voeren van overleg dan wel onderhandelingen met de gemeente Tytsjerksteradiel;
- het onderhouden en coördineren van contacten met en tussen de diverse partijen die de plannen trekken, onderschrijven en ondersteunen;
- het participeren in de vormgeving van de plannen in meer detail en in de implementatie ervan;
- identificeren van financieringsbronnen, waaronder leningen, subsidies en giften;
- het op lange termijn waarborgen van de vooropgezette doelen van het burgerinitiatief.

¹ De initiatiefgroep heeft inmiddels steun en toegezegde medewerking van een tiental organisaties. Dit plan wordt nu gedragen en ingediend door dit brede platform.

² In september 2019 heeft een eerste overleg met de wethouder plaats gevonden. Daar is de uitdaging aangegaan om met een burgerinitiatief te beginnen.

³ In de tweede helft van mei dit jaar is het conceptplan met alle fracties uit uw raad afzonderlijk besproken.

⁴ In de maanden april t/m juli dit jaar is met velen gesproken over ons plan, waaronder 'Om de Dobben', de aan de Wide le gevestigde zeilschool, Dorpsbelangen Burgum en Suwâld, en enkele bedrijven die eigen streekproducten te koop aanbieden.

⁵ Elders functioneren vergelijkbare stichtingen, zoals bij de stichting Agrarisch Natuurfonds Fryslân. Met hen heeft tussentijds een overleg plaats gevonden.

Zoals aangegeven wordt dit burgerinitiatief ondersteund door een groot aantal inwoners van de gemeente en zelfs daarbuiten. Een mooi, breed maatschappelijk gedragen plan, passend in de huidige maatschappelijke ontwikkelingen en visies ligt voor u. Wij vertrouwen op een voortvarend en enthousiast vervolg.

Namens:

Burgerinitiatiefgroep *De Warren natuurlijk groen*

Het burgerinitiatief wordt gesteund door vele inwoners van de gemeente (en ook van daarbuiten) en tal van organisaties (hierna genoemd). De meeste organisaties hebben ieder voor zich omschreven welke rol en betekenis zij kunnen spelen. In **bijlage 3** zijn deze tekstfragmenten integraal opgenomen. Ook een aantal ondernemers (onder meer bedrijven die in de ontmoetings- en werkplek wel hun eigen streekproducten te koop willen aanbieden) zien realisatie van dit burgerinitiatief graag spoedig van de grond komen.

N.B. Ontwerp van een logo en naam (voor de streektuin annex ontmoetingsplek, voor de Warren) voor dit burgerinitiatief *De Warren natuurlijk groen* wordt onderdeel van een prijsvraag voor de inwoners van de gemeente.

- Vele particulieren (De voor het indienen van een burgerinitiatief benodigde handtekeningen zijn overgedragen aan de griffie. Het aantal van 50 werd spontaan ruimschoots overschreden)
- Diverse organisaties en instanties, waaronder:

Fûgelwacht Burgum

Ids Holwerda en Nutte Veenstra

Noardlike Fryske Wâlden (NFW)

Henk Oud en Albert van der Ploeg

It Fryske Gea (IFG)

Chris Bakker, Albert Wester en Mark Hilboezen

Friese Milieufederatie (FMF)

Arnoud de Vries

Stichting Karakteristyk Tytsjerksteradiel

Paula Voorthuijsen

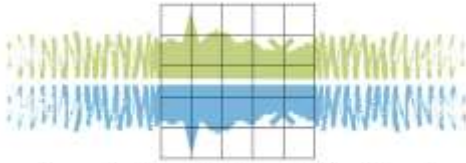
Niemand aan de Zijlijn (NadZ)

Roelof Bakker en Rinus Hulzinga

Doarp(s)wurk Fryslân (mei elkoar, foar elkoar)

Johannes Lankester

Landschapsbeheer Friesland

Landschapsbeheer Friesland

Jan Piet de Boer

Platform Friese Rassen en Gewassen

Johannes Spyksma

Eigenaar Sluiterspoel

Romkje de Hoop

Achterliggende bijlagen separaat bijgevoegd.

Bijlage 1. Natuur- en landschapswaarden van het gebied De Warren.

Bijlage 2. Rûntepetear burgerinitiatieven op 13 februari 2020.

Bijlage 3 Rol en visie van enkele organisaties, die het burgerinitiatief ondersteunen.

Bijlage 4. Lijst van regionale en landelijke projecten en berichten, die aansluiten bij de doelstellingen van dit initiatief voor de Warren.

Bijlage 5. Achtergrondinformatie inzake mogelijke ontwikkelingen in de Warren.

Bijlage 6. Schetskaarten a, b en c van een mogelijk ruimtelijke invulling van het plangebied tussen Sintrale As en Langelaan.